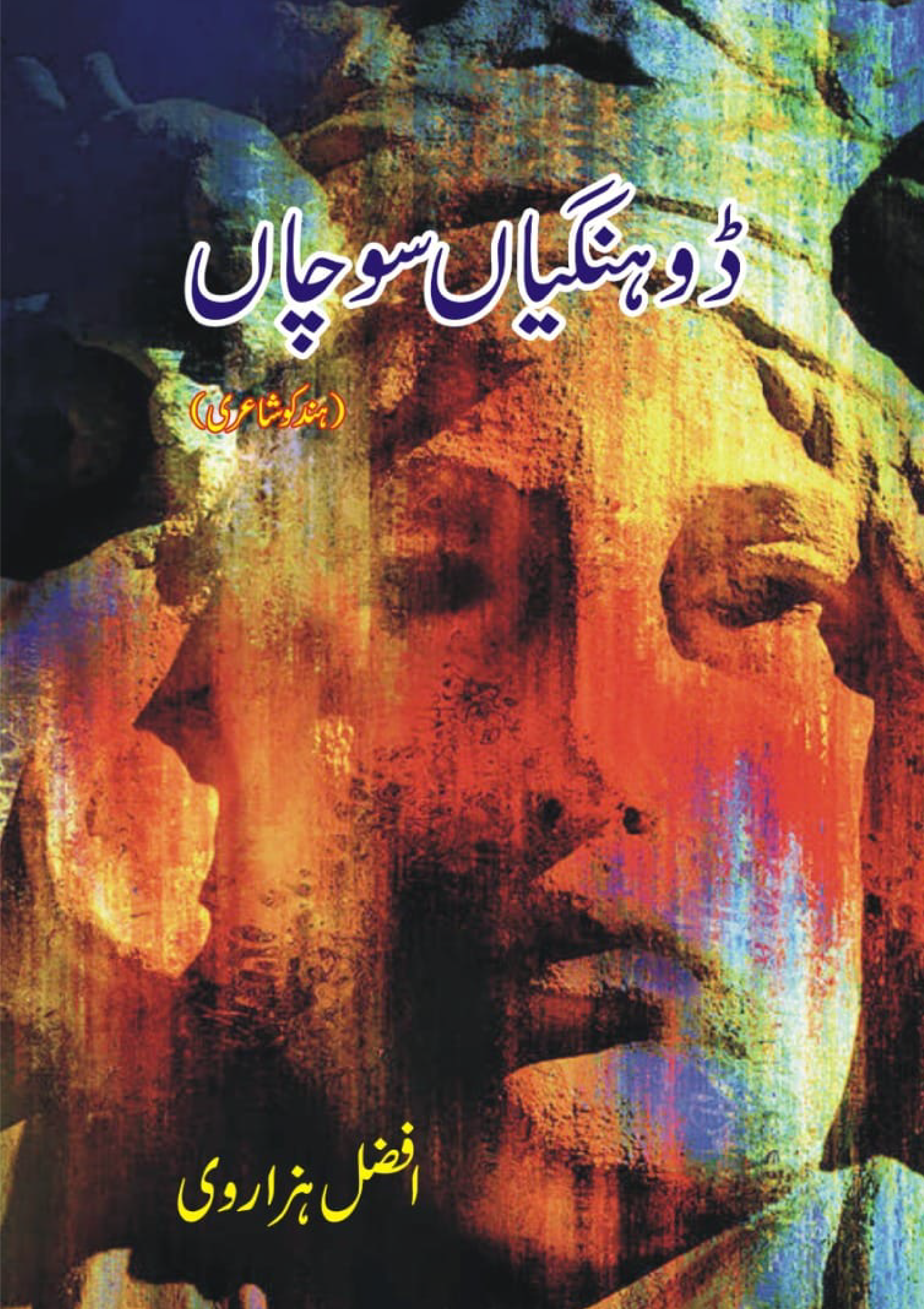

ڈوہنگیاں سوچاں

(ہندکو شاعری)

افضل ہزاروی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ڈوہنگیاں سوچاں

افضل ہزاروی

ڈوہنگیاں سوچاں

افضل ہزاروی

نام کتاب	ڈوہنگیاں سوچاں
شاعر	افضل ہزاروی
موضوع	شاعری
کمپوزنگ	بلال احمد
سرورق	علی اویس خیال
سال اشاعت	2024ء
اہتمامِ اشاعت	محمد ضیاء الدین، چیف ایگزیکٹو کمیٹی، جی ایچ اے
قیمت	800 روپے
پرنٹنگ	فینکس پرنٹرز اسلام آباد
مطبع	گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور
ISBN No.	978-627-7720-15-5
ملنے کا پتہ	گندھارا ہندکو اکیڈمی، 4A ریلوے روڈ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

4A ریلوے روڈ یونیورسٹی ٹاؤن، پشاور

www.gandharahindko.com

انتساب

دادا جی گل زمان تنولی (مرحوم) دے ناں

اللہ تعالیٰ اُنہاں دے درجات

بلند فرماوے آمین

فہرست

کُجھ آپڑیں بارے بچ

میری پیدائش 15 نومبر 1958 نڑتوپہ، ہری پُر ہزارہ بچ ہوئی اے۔ابتدائی تعلیم گراں دے سکول پنڈ ہاشم خان بچ پرائمری تک حاصل کیتی اے۔ باقی تعلیم بی اے تک کراچی بچ مکمل کیتی اے۔ 1977 بچ محکمۂ پولیس بچ پہرتھی ہوگیا 41 سال نوکری کر کے 2018 بچ ریٹائرڈ ہوگیاں، اس توں علاوہ ہک پرائیویٹ سکول بچ 17 سال تک درس وتدریس نال وابستگی بی رئی اے۔

شاعری دی ابتدا اُردُو شاعری توں 1985 بچ جدوں میری والدہ صاحبہ دی فوتگی ہوئی تے کُجھ مرثیہ شعراں توں شروع ہوئی اے۔نال نال میں ہندکو شاعری بی شروع کیتی پر ہندکو شاعری دیاں کُجھ ابتدائی غزلاں میری بیاض بچ ای لکھیاں رہیاں۔اُنہاں منظرعام تے نینھ آندا کیوں جے مانہہ ڈرا یہا کہ ایہہ غزلاں پتہ نینھ کسی قابل بی ہے نے کہ نینھ۔ کیوں جے ہندکو دا املاء بعض لفظاں دا سمجھ نینھ آندا ایہہ کہ ہندکو شاعری کس پیمانے/بحروزن تے لکھی جُلدی اے۔کافی عرصہ تک صرف اُردو شاعری تے ای توجہ ٹِکی رہی اے۔ ایہی وجہ اے کہ پہلے میرا اُردُو دا شعری مجموعہ ''چھوڑ آئے تھے روتے خواب'' 2023 بچ منظر عام تے آیا اے۔میری زیادہ تر اُردو/ہندکو شاعری نِکی بحر تے سہل ممتنع بچ اے۔

جدوں سوشل میڈیا دی آمد ہوئی ہزارے دے شعراء نال سوشل میڈیا دے ذریعے واقفیت ہوئی اُنہاں دا ہندکو کلام نظرتوں گزریا تے میرے اندر بی حوصلہ پیدا ہویا تے میں آپڑاں کلام سوشل میڈیا تے پیش کیتا تے احباب دی طرفوں کافی حوصلہ افزائی ہوئی نالے مانہہ پتہ لگیا کہ ہندکو شاعری زیادہ تر ردھم/ترنم بچ کیتی جُلدی اے۔بعض اساتذہ اُردُو بحراں بچ بی شاعری کیتی اے خاص طور تے بحرِ متقارب تے زیادہ شاعری کیتی گئی اے۔ میں بی اس بحر بچ کُجھ غزلاں لکھیاں نے تے زیادہ تر ردھم تے ترنم بچ طبع آزمائی کیتی اے۔اس سلسلے بچ یحییٰ خالد صاحب (مرحوم) تے ریاض ساغر صاحب (مرحوم) ہونڑاں میری راہنمائی کیتی اے۔

میرا کلام گندھارا ہندکو بورڈ پشور شاخ دے پرچے ''سرگی دا تارہ'' بچ پروفیسر ناصر داؤد ملک صاحب دے توسط نال شائع ہوندا رہیا۔اٹک تو شائع ہونڑیں آلے پرچے ''ونگاں'' بچ بی میرا کلام شائع ہویا اے۔اس توں علاوہ روزنامہ ''ندائے خلق'' ہری پُر بچ بی کلام شائع ہوندا رہندا اے۔

ہندکو شاعری دے پاسے رُجحان مانہہ وراثت وچ بی ملیا اے۔ کیوں جے میرے دادا جی گل زمان تنولی (مرحوم) ہندکو زبان دے بہوں چنگے شاعر ایہے۔ شاعری تو علاوہ فنِ مصوری دا بی شوق رہیا اے۔ فلم بینی دے شوق دی وجہ نال اداکاراں دے پورٹریٹ بنڑائے نے۔ 70 دی دہائی وچ ریڈیو پاکستان کراچی توں ہک پروگرام ''نئی آواز'' نشر ہوندا ایہا اُس وچ دو واری گلوکاری کیتی اے تے ہک ویڈیو فلم ''جرم و وفا'' وچ اداکاری بی کیتی اے۔

آخر تے میں گندھارا ہندکو بورڈ پشور دے جنرل سیکرٹری جناب محمد ضیاء الدین صاحب دا تے راجہ امجد صاحب دا بے حد شکر گزار آں جنہاں دی محبتاں دے طفیل میرا ایہہ حقیر جیا ہندکو شعری مجموعہ ''ڈوہنگیاں سوچاں'' منظرِ عام تے آیا اے۔

افضل ہزاروی

کراچی

28 اکتوبر 2024ء

غزل

کے غلطی میں کیتی اے
عشق نماز جو نیتی اے

دل وچ تے بد نیتی اے
رہندا وچ مسیتی اے

کے دساں میں کنجو دل دی
اُدڑی چادر سیتی اے

باہروں چم چم مُکھڑے نے
اندر یار پلیتی اے

اج تک ہوش نہ آیا فِر
اکھیاں نال جو پیتی اے

افضل سارے نادم نے
کیہی گل توُں کیتی اے

....

غزل

میرے نال تماشا ہویا
خاب ہک میرے اندر مویا

کس دیکھے نے میرے اتھروں
بوہا کر کے بند میں رویا

بارش اتنے زور دی ہوئی
جایوں جایوں کوٹھا چویا

پہلے ہسیا کھِل کھِل کے اوہ
فِر کُجھ سوچ کے ٹُک ٹُک رویا

افضل میرے مُلکھے دے بچ
راتی فنذری کے کے ہویا

....

غزل

کل تک جڑے کنگلے سائیں
اج اُناں دے بنگلے سائیں

کُجھ تے سُکھ دا ساہ بی آوے
کُجھ تے حالت بدلے سائیں

جان بچانڑیں اوکھی ہوئی
آسے پاسے چھجلے سائیں

کِڈے دُکھاں دے مارے نین
ڈھل ڈُھل جلدے کجلے سائیں

غربت کھنگرو بہن کے نچے
پُھکھ بجاوے طبلے سائیں

بچہ بنڑ کے دل افضؔل دا
ہر ویلے ای مچلے سائیں

....

غزل

ایجی حرکت یار نہ کر
چھپ چھپ کے تُوں وار نہ کر

اوکھا کم دلدار نہ کر
عشق سمندر پار نہ کر

پہلے ای دل زخمی اے
اکھیاں توں تلوار نہ کر

چُپ کر کے تُوں سنڈدا جُل
گل کوئی بشکار نہ کر

افضلؔ جلدی کم مُکا
ہفتے توں اتوار نہ کر

....

غزل

رہندا نینھ اوہ کہار زیادہ
جس دے سِر تے پہار زیادہ

ہاڑ اکھیاں دا بگ جُلسی آ
چھیڑ نہ دل دے تار زیادہ

ڈاہڈے دا نہ بِگڑے کجھ بی
لِسّا کھاوے مار زیادہ

مِلدا نینھ کوئی سچا عاشق
مِلدے نے فنکار زیادہ

سمجھ نینھ آندی لوکاں دی
جُلدے نے کیوں پار زیادہ

کریں نہ افضلؔ بلیاں بلیاں
اکھیاں تے اعتبار زیادہ

....

غزل

جگراتے پے کٹنے آں
زہر ہجر دا چٹنے آں

دُور دُور پے نسنے آں
مرکز توں پے ہٹنے آں

دل غماں دا کھاہدے دا
فِر بی دیکھو ہسنے آں

نہ بولاں تے دل پھٹدے
بولاں تے فِر پھسنے آں

جتھے کوئی موسم نینھ
ایجی جائی بسنے آں

سچی گل چھپائی دی
کُوڑی افضل دسنے آں

....

غزل

نیندر کھیڈے اکھیاں نال
خاب سُتے دے بکھیاں نال

جد تک میل نہ جُلسی اندوں
کم نینھ بنڑدا چھیاں نال

کے فِر سمجھے سنگیا کوئی
گل کرنے توُں اکھیاں نال

ہُم ڈاہڈی اے اندرے دی
دُور نینھ ہوندی پکھیاں نال

افضلؔ پیار دی راہ اے اوکھی
چڑھنا پیندا ٹھکیاں نال

....

غزل

زہرو نال پھرے ہوئے ڈنگ ماردے
سپّاں جیا سنگیاں دے سنگ ماردے

عاشقاں دے دلاں وِچ کُھب جُلدے
سوہنڑیاں اداواں، جتھے رنگ ماردے

نہنگدے نے کولوں بہوں نخریاں نال
ہس کے اوہ بنگاں اُتے بنگ ماردے

اج کل پَہلَے دا زمانہ نینھ سنگیا
اج کل دُنیا تے چنگ ماردے

ایتھے بی نے دُنیا تے لوک افضلؔ
نیکی دیاں کماں وِچ ٹنگ ماردے

....

غزل

میں کھلتے دا چھاواں تلے
فِر بی سینے اگ پئی بلے

تعبیراں دی ضد پے کردے
خاب نے میرے کتنے چھلے

چارے پاسے شور شرابا
کُجھ نیئں پیندا میرے پلے

میں ای حق دا نعرہ لانواں
کوئی بی میرے نال نہ کھہلے

خالی مُولی چھول اے میری
کُجھ نیئں افضلؔ میرے پلے

....

غزل

زندگی پہاری پَنڈ لگدی اے
درداں دی جدوں کھنڈ لگدی اے

ہجر سیالا سہنڑاں اوکھا
سنگیو ڈاڈی ٹھنڈ لگدی اے

ہتھ نے خالی مستحقاں دے
غیر انصافی بنڈ لگدی اے

دیویں زہر تے ہس کے پیواں
تیرے ہتھوں کھنڈ لگدی اے

لِہوے تاں تھکیوا افضلؔ
قبراں وچ جدوں کنڈ لگدی اے

....

غزل

مری قسمت کھری ہوسی
جدوں میری پری ہوسی

غریبی دی عدالت توں
کدوں مفلس بری ہوسی

نہ پُچھ میری تمنا دا
کِسے جائی مری ہوسی

نہ رہسی شک شُبہ کوئی
جدوں بی گل کھری ہوسی

مرے دل دی سُکی ٹھنڈ یں
کدوں افضلؔ ہری ہوسی

....

غزل

اج نہ ہویا کل ہو جُلسی
مسلہ آخر حل ہو جُلسی

جے میں کھوہلی یار حقیقت
ہر پاسے ہلچل ہو جُلسی

تیرے چن جے مُکھڑے اُتے
پوری ہک غزل ہو جُلسی

پاہویں جندرے لا ہوٹھاں تے
اکھیاں نال ای گل ہو جُلسی

تیرے ہتھ لانڑیں دی دیری
کھدر بی مخمل ہو جُلسی

افضلؔ چھیڑ نہ زخم پرانڑیں
اکھیاں بچ جل تھل ہو جُلسی

....

غزل

دُنیا ہِک چل پہل اے سنگیا
تھوڑے دناں دی گل اے سنگیا

اج تک تیری اج نینھ آئی
روز ای تیری کل اے سنگیا

روک ذرا اکھیاں دی برچھی
دل وچ کر دی سل اے سنگیا

سوچ سمجھ کے پیر رکھیں تُوں
پیار بڑی دلدل اے سنگیا!

پانڑِیں سمجھ کے کھیڈ نہ افضلؔ
بے اعتباری چھل اے سنگیا

....

غزل

اُس دے سر تے چھاں نینھ ہوندی
جس دے سِر تے ماں نینھ ہوندی

آوے نہ مزمان کوئی ہونڑ
کوٹھے تے کاں کاں نینھ ہوندی

میری طرفوں لکھ واری اے
تیری طرفوں ہاں نینھ ہوندی

روز پُچھاں میں ڈاکیے کولوں
چِٹھی میرے ناں نینھ ہوندی

تُوں ایں افضلؔ سچا بندہ
عزت تیری تاں نینھ ہوندی

....

غزل

غم دے چلدے جندر دیکھے
کونڑ دلاں دے اندر دیکھے

فرض شناسی نظر نہ آئی
راشی سارے دفتر دیکھے

ہر کِسے آں مَندا سمجھے
کوئی نہ آپڑیں اندر دیکھے

چٹا سُوٹ اے عزتاں آلا
کوئی نہ میلی چادر دیکھے

تُساں تے باہر ملاحظہ کیتا
اساں تے زخمی اندر دیکھے

ہوٹھاں تے پُھل کِھلدے افضلؔ
اکھیاں وچ سمندر دیکھے

....

غزل

غماں دا علاج ہووے
سکھاں دا بی راج ہووے

تاں مزا زندگی دا
سُتھرا سماج ہووے

محنتاں مزوریاں دا
سِراں اُتے تاج ہووے

نظر برائی آوے
اکھاں دا علاج ہووے

ہر کہروں ڈولی اُٹھے
مسلہ نہ داج ہووے

دسیو فِر افضلؔ آں
کوئی کم کاج ہووے

....

غزل

آپڑاں آپ سنبھال او سنگیا
غم اتنے نہ پال او سنگیا

میری گل تے غور ذرا کر
میری گل نہ ٹال او سنگیا

میں بی تیرا کُجھ لگنا واں
سُنڑ میری بی کال او سنگیا!

دُشمنڑ دیکھ کے سڑدے رہندے
ہونے آں جدوں نال او سنگیا

افضلؔ دیکھ کے نکلیں باہر
آسے پاسے جال او سنگیا

....

غزل

دل اے میرا کہار دُکھاں دا
کوئی نینھ بنڑدا یار دُکھاں دا

کس کیتا اے سنگیو اج تک
عشق سمندر پار دکھاں دا

ہاڑ اکھیاں دا تاں مُکسی آ
پہلے بوہا مار دکھاں دا

ہونیاں تماشاں کہار میرے
لگیا اے دربار دکھاں دا

آکھنڈاں افضلؔ بہوں سُکھلا
چانڑاں اوکھا پہار دکھاں دا

....

غزل

جنّاں دے وچ اُساں یار دیکھیا
ماں دا میں جو وی تابعدار دیکھیا

ہک واری جدوں میری بُجھی نہ تہرے
فِر تے میں اُساں وارو وار دیکھیا

جدوں دا وی ہوش سنبھالیا اے سنگیو
سِرے اُتے غماں دا میں پہار دیکھیا

کِتھے گئے ویلے اور سستے تے سُتھرے
مہنگا بہوں اج میں بزار دیکھیا

بانہواں جدوں پایاں اُس پیار نال ہس کے
گلے وچ پُھلاں دا میں ہار دیکھیا

ہور کُجھ دُنیا تے دیکھیا نہ افضلؔ
دیکھیا تے بس میں یار دیکھیا

....

غزل

رات گزاری اوکھی جی
نیندر ماری اوکھی جی

دُکھاں نال پہری دی میں
چائی کھاری اوکھی جی

ٹُر ٹُر تھکیا تاں جُل کے
ملی سوہاری اوکھی جی

کے دساں بس کیتی اے
دُنیا داری اوکھی جی

ڈُبدا ڈُبدا لگیاں پار
مار کے تاری اوکھی جی

اوکھا ملیا یار افضلؔ
لائی یاری اوکھی جی

....

غزل

پہلے اکھیاں لاندے او
فِر سنگیو پچھتاندے او

روٹی منگ کے کھاندے او
محنت تو کہبراندے او

کُھل کے گل کرو سرکار
کیوں اتنا شرماندے او

کم نینھ بنڑدا اس کیتے
مُڑ مُڑ پھیرے پاندے او

نینھ لانڑیں تے صاف دَسو
کیوں اتنا لڑزاندے او

لگدے کر بیٹھے او پیار
غزلاں روز سُنڑاندے او

مطلب ہووے تے افضلؔ آں
سِر اکھیاں تے چاندے او

....

غزل

بدلاں دے رنگ کالے ہوئے
اندر باہر سنبھالے ہوئے

اکھیاں کم سنبھالے ہوئے
ہونٹھ جدوں دے تالے ہوئے

تُہپاں نچ مزوری کیتی
چٹے رنگ بھی کالے ہوئے

آئے نے ویلے رائیاں دے
تیز ہلاں دے پھالے ہوئے

کہار جدوں آباد نے سنگیو
فِر کیوں اندر جالے ہوئے؟

کیوں آپڑیں تو دُور کراں میں
دُکھ نے میرے پالے ہوئے

منزل سہی نہ آوے افضلؔ
ٹُر ٹُر پیراں چھالے ہوئے

....

غزل

کے بنڑسی تعبیراں دا
خاب ڈِٹھا زنزیراں دا

سانمڑیں ماضی رکھے دا
البم اے تصویراں دا

نال تے گھڑ نینھ ہکنے تُوں
کے کرسیں جاگیراں دا

آیا ویلا ایٹم دا
دور گیا شمشیراں دا

کے فیدہ سلطانی دا
تُوں محتاج وزیراں دا

دل نِکّا نہ کر افضلؔ
کم سارا تقدیراں دا

....

غزل

پُھلاں تے گلزاراں نال
زندگی سوہنڑیں یاراں نال

میل نہ تیرا کوئی بی
لکھاں تے ہزاراں نال

دو پیسے کے آئے نی
دس دس کھلنے کاراں نال

کے زندگی اے تیری بی
ٹُرنا ایں ہتھیاراں نال

تُوں مجنوں ایں جنگل دا
کم کے ترا بزاراں نال

کے تبدیلی آسی آ
چینل تے اخباراں نال

افضلؔ عشق نہ کر سنگیا
سڑ جُلسیں انگاراں نال

....

غزل

چارہ نئیں کوئی درداں دا
پتا نئیں لگدا مرضاں دا

کس کیتے ہنڑ نیت کرنے
ویلا نہنگ گیا فرضاں دا

میں کتنی واری عرض کیتی
پر بنڑیاں نہ کجھ عرضاں دا

ہمدردی نئیں اج کل کوئی
ایہہ ویلا اے خود غرضاں دا

تُوں نال وقت دے ٹُر افضلؔ
ایہہ ویلا نویاں طرزاں دا

....

غزل

زندگی نال نے سارے موسم
کجھ مِٹھے کُجھ کھارے موسم

تُوں کے رُسیا نظر نینھ آندے
لگدے رُس گے چارے موسم

تیری اُڈیکاں مار مُکایا
رو رو یار گزارے موسم

تُوں ہونویں جد نال میرے
لگدے یار پیارے موسم

افضلؔ مِنتاں کرنیاں پسینڑ
ہو گے اج کل بھارے موسم

....

غزل

کالا رنگ ستائشی اے
چٹا رنگ نمائشی اے

محکمے تاں ای بگڑے دے
سارا عملہ راشی اے

ہور نیئں مسلہ کوئی بی
مسلہ سارا معاشی اے

کے کراں اس غربت دا
ایہہ چکری پیدائشی اے

ڈگری نال نیئں پُھکھ مردی
چوری نال عیاشی اے

افضلؔ ٹی وی کے دیکھاں
ہر چینل تے فعاشی اے

....

غزل

پہلے آپڑاں ٹھڈ پہرساں میں
دُنیا داری فِر کرساں میں

نہیرے بچ کوئی ٹھہ نہ پیوے
دیوا کہناں تے تہرساں میں

کن کُھل جُلسنڑ ساریاں دے
ایجیاں گلاں کرساں میں

کم سُکھلا ہر کوئی کردا
اوکھا کم کوئی کرساں میں

نکیّاں نکیّاں چیزاں آسے
کیوں پیا افضل ترساں میں

....

غزل

چھٹی کھڑی دا پھیرا سنگیا
عارضی ساڈا ڈیرہ سنگیا

نہ تیرا نہ میرا سنگیا
چوہدری ، خان ، وڈیرا سنگیا

کل تک جو لُٹیرا سنگیا
اج اوہ رہبر میرا سنگیا

سارا کُجھ جد فانی اے
کے فِر تیرا میرا سنگیا

تُوں نہ ہونویں تے سہی آوے
چار چفیرے نہیرا سنگیا

نسڑیں دا ہنڑ راہ نینھ تھاہندا
درداں پایا کہیرا سنگیا

کاں نہ بولے ہنڑ کوئی آ کے
لُگا دیکھ بنیرا سنگیا

اُٹھ افضل ہنڑ کہار جُلاں
دوہنگا ہو گیا نہیرا سنگیا

....

غزل

اکھیاں دی مجبوری اے
نیندر تاں ضروری اے

بہنڑاں اُٹھڑاں غیراں نال
میرے کولوں دوری اے

خونم خون نے ہتھ میرے
کنڈیاں دی مزدوری اے

سُولی تے پے چڑھنے آں
کیجی بے قصوری اے

افضلؔ دُور بی رہنڑاں اے
ملنڑاں بی ضروری اے

....

غزل

لوہکیاں تے کجھ پہاریاں گلاں
مٹھّیاں تے کجھ کھاریاں گلاں

میریاں سچیاں ساریاں گلاں
لگیاں دلاں تے آریاں گلاں

کِہن گیا دل مِنٹے بچ میرا!
کر کے یار کراریاں گلاں

میں تے لوہکیاں پُھل کرنا واں
لوکاں لگدیاں پہاریاں گلاں

یارو نقدی کرنڑیاں بہتر
کرنڈیاں کے اُدھاریاں گلاں

کیتیاں ای کے نے سنگیا میں
رہندیاں نے بہوں ساریاں گلاں

افضل بِچ محفل دے کے کے
اُس میرے تے ماریاں گلاں

....

غزل

تن من وار کے بیٹھے آں
سب کجھ ہار کے بیٹھے آں

چھپنے آں بدنامی کولوں
بوہے مار کے بیٹھے آں

دید ہوئی دلدار دی اج
اکھیاں ٹھار کے بیٹھے آں

رارے آلے سڑے نے
جُل کے پار کے بیٹھے آں

کیتا کجھ بی نینھ ، پر سُکیاں
بڑکاں مار کے بیٹھے آں

افضلؔ شک پے کردے لوک
سنگی چار کے بیٹھے آں

....

غزل

جگراتے دی مار زیادہ
اکھیاں تے وے پہار زیادہ

باہرے دا ہنٹر روں چالا نینھ
رہنا واں میں کہار زیادہ

گل تھوڑی، پر آپے کولوں
لانے آں دو چار زیادہ

سنگیا چہرے پڑھ لوکاں دے
کُوڑے نی اخبار زیادہ

سوچ سمجھ کے دل تُوں لانویں
دُنیا تے فنکار زیادہ

جان مُکاسی یار سیالا
اگی کولوں ٹھار زیادہ

افضلؔ گل نینھ بنڑدی اُتھے
جتھے ہوندے یار زیادہ

....

غزل

زورا زوری چلدی نینھ
اگ عشقے دی بلدی نینھ

پہانویں جتنی کوشش کر
کہن ریتُو دی کھلدی نینھ

بُت بنڑ گئی اے یاد تری
جائی توں بی ہلدی نینھ

مُکدے نینھ اتھرو اکھیاں دے
رات غماں دی ٹلدی نینھ

دیر تُوں پہاویں جتنی کر
مانہہ بی اتنی جلدی نینھ

دل نینھ رلدے افضلؔ فِر
قسمت جد تک رلدی نینھ

....

غزل

تُو پیا سمجھیں خمار آئے دے
اکھیاں تے نیندراں دا پہار آئے دے

اج میرے زمی اُتے پیر نینھ ٹِکدے
خاص مزمان میرے کہار آئے دے

ہر ہک شئی دا مُل ٹہہ گیا اے
سنڑیا ایں اج اوہ بزار آئے دے

اج کیوں اتنے ہوئے مہربان او
اج کیوں اتنا پیار آئے دے

آیا نینھ افضل کر کے اوہ وعدہ
اکھیاس جمعے دا اَتار آئے دے

....

غزل

اوکھے آنڑیں جانڑیں سنگیا
تیرے دُور ٹھکانڑیں سنگیا

کہار مُکے دے دانڑیں سنگیا
بچے پُھکھے پھانڑیں سنگیا

بہوں اوکھے نے بہوں اوکھے
پھار غماں دے چانڑیں سنگیا

اندروں تُوں بی دُکھیا لگنے
گانے دُکھیا گانڑیں سنگیا

آنڈ گوانڈ اے پُھکھا تیرا
تُوں پیا کھانے کھانڑیں سنگیا

آخری ویلے افضلؔ سارے
روندے کول سرہانڑیں سنگیا

....

غزل

مٹی نال توُں ہو یا مٹی
کس فِر تیری صورت ڈٹھی

جدوں دا پردیس گیا ایں
کیڑ، خبر نہ کوئی چھٹی

تیرے سارے کم سُکھلے
کدے رکھیں زبان توُں مٹھی

پائے اُچ رُتبے جنہاں
شان اُنہاں دی کہٹدی ڈٹھی

سیرت جے نہ ہووے افضلؔ
کس کم دی فِر صورت چٹّی

....

غزل

ڈُبدا ڈُبدا تر جُلساں
کجھ نہ کجھ تے کر جُلساں

پہانویں لکھ ازمیشاں کر
ایہہ نہ سمجھیں ڈر جُلساں

آخری دم تک لڑساں میں
کِنجُو بازی ہر جُلساں

تُدھ بی سنگیا جیہڑاں نینھ
میں بی آخر مر جُلساں

کچا کم میں کردا نہ
پکا سودا کر جُلساں

لَو ہونڑیں تک افضلؔ میں
سی اے نال ای ٹھر جُلساں

....

غزل

کتنا میں جگراتا کٹیا
پر تُوں موم نہ ہویا بٹیا

کے رہ آئی عزت تیری
آپے تھوکیا آپے چٹیا

سبھے نالوں یاد میں کیتا!
ناں تیرا ہر ویلے رٹیا

ہک واری جد قدم بدائے
مقصد توں نہ پچھاں ہٹیا

ایہہ دستور اے اس دُنیا دا
مطلب کڈ کے پچھاں سٹیا

دند کٹھے کر چھوڑے نی
کم نسلی انگورا کھٹیا

کے کے جلوے دیکھے افضلؔ
جس ویلے میں پڑدہ پٹیا

....

غزل

گل گل تے نہ اڑیا کر
بے مقصد نہ لڑیا کر

جس بوہے نہ عزت ہووے
اس بوہے نہ بڑیا کر

ہر گل دسڑیں نینھ ہوندی
اکھیاں بی توں پڑھیا کر

دُنیا گلاں کردی اے
کوٹھے تے نہ چڑھیا کر

جو بی کوئی لاوے کھاوے
تُوں نہ دیکھ کے سڑیا کر

خالی ہتھ نہ جُل کِسے دے
کجھ نہ کجھ تے کھڑیا کر

افضؔل آ کے نَس جُلنے
تھوڑی دیر تے اڑیا کر

....

غزل

سی سیالا سہنڑاں پینڈے
تُھپاں تے بی بھنڑاں پینڈے

جت ہمیشیاں ڈاہڈے دی اے
لِسے آں تے ٹھنڑاں پینڈے

اوکھا ویلا بی آ جُلدے
وار ہجر دا سہنڑاں پینڈے

ہِک نہ ہِک دیہاڑے سنگیو
اُچی جایوں لہنڑاں پینڈے

ڈر چوراں دا ہووے تے فِر
افضلؔ راکھی بھنڑ اں پینڈے

....

غزل

اس طراں بی یار سلام ہووے
کدے اکھیاں نال کلام ہووے

تیرے نال ای گزرے فزر مری
تیرے نال ای میری شام ہووے

کراں تیری تابعداری میں
دل تیرا یار غلام ہووے

ناں میں بی کمانواں دُنیا تے
کوئی میرے سِر الزام ہووے

کے جُلنا اُس بزارے آں
جتھے مہنگا ہر ہِک دام ہووے

اوہ ٹوردے اپڑیں مرضی تے
جدوں ظالماں ہتھ لگام ہووے

اُتھے جل کے افضلؔ لا ڈیرہ
جتھے پیار، محبت عام ہووے

....

غزل

چپ دے جندرے کھول او سنگیا
کجھ نہ کجھ تے بول او سنگیا

کیوں بند کر کے بیٹھ گیا ایں
بوہا دل دا کھول او سنگیا

آخر دا بی سوچ ذرا کجھ
پورا پورا تول او سنگیا

تُہپ آ کھلتی بوہے اُتے
ہنڑ تے اکھیاں کھول او سنگیا

دُنیا دیکھ کے سڑدی رہوے
بہہ جُل افضلؔ کول او سنگیا

....

غزل

آر تماشا پار تماشا
ہر پاسے وے یار تماشا

لا، تے سہی ہک وار تماشا
میں بی دیکھاں یار تماشا

باقی سارے دیکھنڑ یں آلے
لاندے نے دو چار تماشا

دیکھنڑ جُلدے لوک ایانڑیں
ست سمندر پار تماشا

تیری جِت دا ناں دُنیا تے
بنڑ گئی میری ہار تماشا

کہر کہر شور شرابا اج کل
بنڑ گیا دیکھو پیار تماشا

روز روز دا سانگ مُکا
لا سنگیا ہک وار تماشا

اندر کوئی نہ دیکھے افضلؔ
دیکھنڑ سارے باہر تماشا

....

غزل

او بازی عشق دی ہارے دا
جڑا جُلدے بُکل مارے دا

میں ہندکو بولی بولنا واں
میں پُتر دیس ہزارے دا

کہناں ننگیاں نال چمڑاں اے
کم پڑدہ پانڑاں گارے دا

تُوں فکر کریں پیا کوٹھے دی
میں سوچاں یار پسارے دا

نہ اس بچ ہنٹر بسنیک کوئی
کے بنڑسی خالی ٹھارے دا

ہر شے دی قیمت دُگنی اے
کے حال دساں بزارے دا

اگ سیکڑیں پیندی ہر ویلے
کم اوکھا یار لوہارے دا

کوئی دُنیا تے ہمدرد نیئں
اس افضلؔ غم دے مارے دا

....

غزل

جینڑاں کیوں محال ہوسی
اوہ جد میرے نال ہوسی

قدم قدم تے جال ہوسی
دُشمنڑ دی اے چال ہوسی

تیری دید دا چن چڑھسی
پتا نینھ کڑا سال ہوسی

پی جُلساں میخانہ میں
اکھ نہ میری لال ہوسی

ہونٹھ نہ دیکھیں کملیاں تُوں
اکھیاں نچ سوال ہوسی

تُوں مغرب دا کر سفر
میرا رُخ شمال ہوسی

افضلؔ اُس نل لاساں جو
میرا ہم خیال ہوسی

....

غزل

کول سہرانڑیں رکھے وے
خاب پرانڑیں رکھے وے

بچ اُڈیکاں بوہے تے
نین نمانڑیں رکھے دے

لوک سیانڑیں چلے گئے
لوک ایانڑیں رکھے دے

پیہٹھے گئے نے لوکاں دے
میرے دانڑیں رکھے دے

افضلؔ ہنڑ بی کول میرے
خط پرانڑیں رکھے دے

....

غزل

راتی جاگدے چن تے تارے
یا فِر جاگدے درداں مارے

اوکھے ویلے کم نینھ آندے
مطلب دے نے سنگی سارے

بچ کے رہسو چن لوکاں توں
لاندے سنگیو کُوڑے لارے

بچ اُڈیکاں رہندیاں اکھیاں
مُڑ نینھ آندے موتُو مارے

روندے پھردے جائی جائی!
افضلؔ عشق دی بازی ہارے

....

غزل

ساہ اوکھے نہ پھریا کر
اللہ اللہ کریا کر

دُنیا کولوں کے ڈرنا
سچے رب توں ڈریا کر

اَڑ اَڑ کے کیوں کرنا ایں
کُھل کے گل تُوں کریا کر

اُتے اُتے کے ترنا
ڈوہنگے پانڑیں تریا کر

ساڑے کولوں بہتر اے
تھوڑی محنت کریا کر

چنگی طراں سوچ سمجھ کے
گل محفل بچ کریا کر

چپ چپیتے لوکاں دی
اکھ افضل تُوں پڑھیا کر

....

غزل

ٹُرنے دا راہ نیئں
ٹنگاں وچ ساہ نیئں

تہوکھا اے فریب اے
سچی ہنڑ چاہ نیئں

ماتھے دا کہار اے
سنگیو بیاہ نیئں

داناں دیاں جوڑیاں
کنڑکاں دا گاہ نیئں

فصلاں نیئں کھریاں
کھری ہنڑ پاہ نیئں

ہک واری مل جُل
پل دا بساہ نینھ

کے کھاوے مال ہنٹر
کُھرلی اے کاہ نینھ

اُتھے کے شاعری!!
جتھے واہ واہ نینھ

کتھے جُلاں افضلؔ
نسٹریں دا راہ نینھ

....

غزل

سنگیو چپ چپ رہندے او
کتھے اج کل بہندے او

رات گزارو اکھیاں نچ
فزری جُل کے سیندے او

رِکڑیاں سوچاں نچ او گم
ٹُردے پھردے ٹھہندے او

نیندر کیوں نینھ آندی اے
راتی اُٹھ اُٹھ بہندے او

ویلا کم دا نہنگ جُلدے
تلیاں ملدے رہندے او

روزی مارے وچ پردیس
کے کے دُکھ پے سہندے او

کھوٹے لاؤ سینے نال
کھریاں اُتے پیندے او

دُشمنڑ سارے سڑدے نے
افضلؔ نال جو بہندے او

....

غزل

یار جگالی کردے رے
گل نرالی کردے رے

پٹی بنھ کے اکھیاں تے
جالی بالی کردے رے

باغ ای سارا اُجڑ گیا
کے کے مالی کردے رے

ٹُک ٹُک بُوٹے رات فزر
جنگل خالی کردے رے

محنت کولو دُور نسے
ہتھ سوالی کردے رے

ناں اُناں دا زندہ جو
کم مثالی کردے رے

اساں تے بس کھاہدا اے
کم تے ہالی کردے رے

عملاں پاسے آئے نہ
کم خیالی کردے رے

افضلؔ حاصل کے کیتا
رات ای کالی کردے اے

....

غزل

جڑی اُڈدی جائی جائی اے
میرے خاباں دی اوہ چھائی اے

جڑا گل نینھ کردا نال مرے
اج غزل میری اُس گائی اے

زمی سڑدی بلدی شکر کیتا
جدوں نہیری بدلاں پائی اے

رتاں چٹیاں ہونیاں ہر پاسے
جدوں کہر کہر دولت آئی اے

کہنے کیڑ خبر نہ افضلؔ دی
چنگی تیری فِر ہمسائی اے

....

غزل

اج کل دے انساناں دے
کم سارے شیطاناں دے

بچ بچا کے رہسو جی
خطرے اج کل جاناں دے

یار اسیں آں روڑا گُوڑا
تارے اوہ اسماناں دے

کہار کدے جگاندے نینھ
کم نے جو میداناں دے

کھانے آں اُدھار اسیں
قرضے سِر دُکاناں دے

خاب خیال ہو جُلدے نے
شملے اُچایاں شاناں دے

کے افضل اعتبار کراں
کچے لوک زباناں دے

....

غزل

تھوڑے تھوڑے تہکھنے آں ہک واری پہانبڑ بلسی
نہ سُکھاں دی لو ہونڑیں نہ رات غماں دی ٹلسی

تھوڑے دناں دی زندگی تیری تھوڑی موج بہار
لکھ تُوں حیلے کر ناداناں موت کدے نہ ٹلسی

کالیاں زلفاں چن جیا مکھڑا مست نشیلے نین
آخر تیرا روپ ایہہ سونڑاں بچ قبراں دے گلسی

رات دہاڑ میں سوچاں افضلؔ کے کرسی اِے کملا
نازک جا اے دل میرا کنجو وار ہجر دا جھلسی

....

غزل

کے دُنیا تے پایا سنگیا
جینڑاں راس نہ آیا سنگیا

کِسے نہ میری واز سُنڑیں
کتنا شور میں پایا سنگیا!

خون پسینہ ہک میں کیتا
اوکھا کہار بنڑایا سنگیا

پہلے خط میں چُمیا تیرا
فِر اکھیاں تے لایا سنگیا

کوئی نینھ اوکھے ویلے دا
کے چاچا کے تایا سنگیا

میں پُھکھا جگراتا کٹیا!
سُتا ریا ہمسایا سنگیا

کُفتاں ہو گیاں دیکھ ذرا
افضل کہار نینھ آیا سنگیا

....

غزل

ٹبری بیٹھی بُوہے تے
اوہ جُل بیٹھا جوئے تے

کم نینھ کوئی بس الزام
لانے آں ہک دوئے تے

فِر ماری اے چھال کِسی
رش اے ویکھو کھوئے تے

دیکھ تے افضلؔ ادھی راتی
کونڑ آیا اے بُوہے تے

....

غزل

اُچیاں سوچاں اُچے کم
ہنڑ کیوں رونے چھما چھم

اکھیاں دیکھو نم ای نم
ہر پاسے نے غم ای غم

لگے کوٹھے دا ایہہ حال
بچ گیاں کڑیاں ڈھہ گیا تھم

کِنجو اُڈسی پنچھی اوہ
کھُس گے جس دے سارے کھم

لہو تے سارا پی گے او
بس ہک رہ گیا لاہنڑاں چم

تھوڑی وہل تے کڈ افضل
رات، دیہاڑ نینھ مُکدے کم

....

غزل

کے بنگلے تے کے لاریاں نی
ہر پاسے حصے داریاں نی

تُوں مل کے نال رقیباں دے
ہس ہس ٹوکاں ماریاں نی

میں جو جو تیرے نال لکھیاں
اوہ چِٹھیاں چھپ کے پھاڑیاں نی

کے افضلؔ کیتا حاصل تُوں
بے مقصد ٹکراں ماریاں نی

....

غزل

میں سِر تیرے تے چھاں کیتی
ایہہ جندڑی تیرے نال کیتی

ماں نال خوشی دے کِھل کِھل گئی
بچے پہلی واری ماں کیتی

بس تیری مرضی رہندی اے
میں لکھ لکھ واری ہاں کیتی

کوئی شک نہ سمجھے اس کیتے
میں گل محفل وچ تاں کیتی

کوئی آسی اج مزمان افضلؔ
کائیں کوٹھے تے کاں کاں کیتی

....

سلونڑیں غزل

جدوں جُلساں میں مُلکھے تُوں پار سنگیا
فِر سوہنڑیں جی کہنساں میں کار سنگیا

شیر بنڑ کے تُوں رہنا ایں باہر سنگیا
بنڑ جُلنا ایں بکری تُوں کہار سنگیا

گل سوہنڑیں تے ستھری جی کر کوئی
ایویں بیٹھا نہ ییبلیاں مار سنگیا

ہکا سامڑیں اوکھی اے اس ویلے
گل پانواں میں کیوں فِر چار سنگیا

نظر آندے نے تارے مانہہ اُس ویلے
جدوں مُکدی اے میری نسوار سنگیا

لارا لا کے اتارے دا نینھ آیا
کئی گزرے نے افضل اتار سنگیا

....

سلونڑیں غزل

لمی رات سیالے دی
کھنگ نینھ مُکدی لالے دی

چٹی نال بیاہ ہویا
قسمت جاگی کالے دی

رابطے آسے کہنا نچ
جا رکھی اے آلے دی

تاں ای شور شرابا اے
بکری گم گئی بالے دی

لارے تیرے مُکدے نینھ
کے مرضی آ لالے دی

کہار بی جُلڑیں افضلؔ میں
گل کیوں ٹالاں سالے دی

....

قطعات

میں کتنی واری کال کیتی تیرے نال میں کے ہونواں
اُس گل نہ میرے نال کیتی اپڑیں نال بی ہوندا نہ
نِکی جی میری غلطی افضل اکھیاں بچ آباد ایں تُوں
اُس خفگی پورے سال کیتی اس کیتے میں روندا نہ

اج ہوسی یا کل ہوسی مدت بعد تُوں آیا ایں
تیری میری گل ہوسی چھٹی کہڑی تے بہ سنگیا
تُوں مَنسیں کُجھ میں مَنساں بہوں جلدی آ جُلنے دی
تاں ای مسلہ حل ہوسی رات فِر تے رہ سنگیا

زندگی نال نے سارے غم سنگیا بُرا منائیں نا
سارے اتھرو سُک جُلسنڑ کوڑیاں قسماں چائیں نا
اکھیاں ہوئیاں بند جدوں اِنجُو آنے جی صدقے
سارے چھگڑے مُک جُلسنڑ اگ لانڑیں آں آئیں نا

بہوں سیانڑاں بنڑیاں نہ کر رُسے رُسے رہندے او
چھوڑ چلاکی جنڑیاں نہ کر دُور ہو کے بہندے او
نیڑیوں کم مُکایا تُوں منتاں کر کر میں تھکیا
تانڑیں لمی تنڑیاں نہ کر چائے دے پے ٹھندے او

چوری کر کے میریاں غزلاں
محفل محفل پھیریاں غزلاں
پا پا کر کے پڑھیاں تدھ نے
ظالماں دو دو سیریاں غزلاں

....

اُڈیک

کاں بنیرے بولیا
میں نس کے بوہا کھولیا
بیچ اُڈیکاں بیٹھی دی
سرماں لانواں
گہنڑیں پانواں
ہسدی جانواں
دیکھ کے شیشہ
پئی شرمانواں
مُڑمُڑ کے میں
دیکھاں راہنواں
دس وے کانواں
دسے وے کانواں
کیہڑے ویلے
آسی سوہنڑاں

....

فریاد

کِتھے جُل کے میں
انصاف منگاں
کتھے جُل کے میں
فریاد کراں
اِتھے سُنڑ دا نینھ
کوئی گل میری
اتھے منصف سارے
ڈورے نے
اتھے مفلس دا
کوئی جینڑ اں نینھ
اتھے پیسے تے
انصاف ملے
اتھے بکدا اے
قانون سنگی
اِتھے کونڑ تیری
فریاد سُنڑ یں

....

بہر دا بدل
بہر دے نین
فرق دوہاں دا
اتنا اے
اوہ بہر دا اے
ویلے سر
ایہہ بہر دے نے
ویل کویلے

....

سی سیالا
بہر دا بدل
میزاں تے رکھی چاء
کدوں دی
ہوگئی ٹھنڈی
پر میریاں سوچاں
گرم نے
ہونڑ بی

....

تُوں بھی ضدی
میں بی ضدی
ضداں دے کم ماڑے
چھوڑ نکمیاں ضداں
نینھ تے
لگ جُلسنڑ نی
یار غماں دے گہاڑے

....

پُتر ہویا
جدوں جوان
میرے ساہ نچ
ساہ آئے نے
میں فِر
نویں سِر
جی گیا

....

بے خبری

اپڑیں آپ آں
ہنٹر تک میں
سمجھداریاں جوان
دیکھیا شیشہ
تے چِٹے بالاں
کیتا بہوں حیران
ویلا کتنی جلدی
گزر گیا
میں بے خبرے آں
خبر نہ ہوئی

....

جگراتا

کوئی تے ہوسی
میرے جیا
ادھ راتا
جیہڑا
لفظاں دی تسبیح بچ
دُکھا پڑیں پروندا ہوسی
ادھی راتی روندا ہوسی

....

ہونیاں تماشاں
کے میں کرساں
راہ اے چوکھا
سفر اے اوکھا
نال تھکیوے
جُسا اے چُور
منزل دُور

....

سُنڑ یں سُنڑ ائی گل نہ کر
اتنی بی چل پہل نہ کر
پہلے کر تصدیق گلاں دی
فِر اُس تے توُں کر یقین
سُنڑ یں سُنڑ ائی گلاں اُتے
افضلؔ چھگڑ ے ہو جُلد ے نے
ہسد ے دل بی رو جُلد ے نے
اپڑیں پرائی ہو جُلد ے نے

....

سی سیالا
کالیاں راتاں
اُتوں بدلاں دا زور
کچا میرا کوٹھا
ٹھہنڑ دا اے خوف
ہک پل اکھ نینھ لگدی میری
رام کراں میں کُنجُو
مُڑ مُڑ دیکھاں چار چفیرے
کڑیاں، گاہنڈے، کھناں
خیر خرانویں رات گزاراں
فزر ہووے تے کھن کے جُلاں
نال کے تے
اگلی راتی دا ڈر

....

پُہلیاں راہ
گرائیں دا
مدت ہوئی
بچ پردیساں
مُڑ کے پھیرا
کدے نہ پایا
لُگا بہڑا
لُگا کوٹھا
ہونڑ بی مانہہ اُڈ یکدے ہوسُنڑ
راہ میرا پے دیکھدے ہوسُنڑ
پیراں دی زنذیر
کُھلے تے
دوڑ جُلاں میں

....

متفرق اشعار

☆

بیٹھے بیٹھے چُک دیندے او
سنگیو ڈاہڈے دُکھ دیندے او
رزق وسیلہ بنڑدے جیہڑے
اُنہاں ای فِر پُھکھ دیندے او
پہلے پیار دے لارے لا لے
اتھرو فِر ٹُک ٹُک دیندے او

☆

تُہکھدے رہنواں رات دیہاڑ
مُکدی نینھ اندرے دی ساڑ

☆

اندروں مار مُکایا درداں!
باہروں ہس ہس دوہرے ہونواں
ڈاہڈے اگے بول نہ ہکدے
لِسے اُتے کھوہرے ہونواں

☆

باہرے دا رونڑاں روندے نے
فکر نینھ کردے اندرے دی

☆

ہرجائی آنڑیں جانڑیں دل دے
کے میں دساں ٹھکانڑیں دل دے
نظر اوہ آیا سالاں بعد
جاگے پھٹ پرانڑیں دل دے

☆

پڑھ نمازاں پنج ویلے
دل دُکھائے لوکاں دے
باز کدے نینھ آندے اوہ
عادی نے جو ٹوکاں دے

☆

ہر پاسے پھر دے پگیھاڑ
ڈر پیا لگدے رات دیہاڑ

☆

کتھے شام ہووے کتھے فزر فقیراں دی
منزل نے رہندی اے بس نظر فقیراں دی

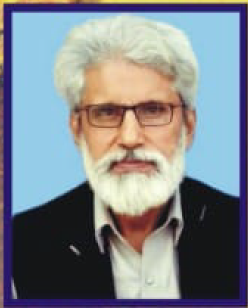
☆

چال چلی جدوں ویلے سنگیا
پُہل جُلسیں سب میلے سنگیا

☆

حد ہوندی اے کِسے گلاں دی
تُوں ساریاں حداں ٹپ آیا
میں سمجھیا ماکھوں یار تُداں
تُوں بنڑ زہریلا سپ آیا
جڑے پیار دے بُوٹے لائے میں
تُوں وارو واری کپ آیا

☆

ناں	:	محمد افضل
ادبی ناں	:	افضل ہزاروی
والد دا ناں	:	خدا بخش
آبائی تعلق	:	نڑتوپہ، ہری پور ہزارہ
تاریخ پیدائش	:	,15 نومبر 1958
تعلیم	:	بی اے (کراچی یونیورسٹی)
موجودہ رہائش	:	کراچی
ملازمت	:	ریٹائرڈ سندھ پولیس ڈیپارٹمنٹ
طبع آزمائی	:	اردو، ہندکو شاعری

میری ہندکو شاعری دی ابتدا 1996 توں ہوئی اے۔ ہندکو شاعری مانہہ ورثے بچ بی ملی اے۔ میرے دادا جان گل زمان تنولی ہندکو دے شاعر ایہے۔ ہندکو شاعری بچ جناب یحییٰ خالد صیب (مرحوم) ہوڑاں میری کافی راہنمائی کیتی اے۔ ایہہ میرا ہندکو شاعری دا پہلا مجموعہ اے۔ اس توں پہلے اردو شاعری دا مجموعہ ''چھوڑ آئے تھے روتے خواب'' 2023 بچ آ چکیا اے۔ میرا ہندکو کلام ادبی پرچہ ''سرگی دا تارہ'' پشور، ''بنگاں'' اٹک بچ شائع ہو چکیا اے تے روزنامہ ندائے خلق ہری پور بچ ہر مہینے شائع ہوندا اے۔

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور